

Danica Bogojević

TAJNA ISKRE

PORTALIBRIS

Danica Bogojević
TAJNA ISKRE

Copyright © PortaLibris, 2016.

Sva prava zadržana uključujući pravo na reprodukciju
u bilo kom obliku u celosti ili delimično.

I

Ova priča počinje u jednoj sasvim običnoj ulici. Dobro ne baš sasvim običnoj... Ova ulica je obična jer većina vas svakodnevno prolazi nekom njoj sličnom ulicom opterećena svojim ciljevima, pa i ne primećuje šta se zapravo dešava u njoj. Ne znate čak ni njeno pravo ime. Zovete je nekakvim lokalnim šaljivim nazivima jer čuda i neprijatnosti koje su zadesile mnoge u njoj, zasenile su ime i delo nekog heroja iz neke minule epohe. Nećemo vam otkriti njeno ime, nema potrebe, prepoznaćete je i sami. Ali ćemo vam zato otkriti nešto drugo. Setićete se, prolazili ste tom ulicom, jako ste žurili i bilo je veoma vrelo. I baš u trenutku kada se gospodin tankih smešnih brkova s krajevima povijenim nagore očešao o vaše levo rame i bujicom nepriličnih reči ispratio vaš sledeći korak, sapeli ste se na nešto što je privuklo vašu pažnju.

– Oh, pa to je samo obična crvena lopta! – pomislili ste i nastavili svoj put.

Ispričaću vam, dakle, priču o jednom neobičnom heroju, ratniku koji ceo život čuva jednu tajnu i njegovim komšijama koji nisu želeli da postanu ni ratnici a ni heroji ali su uspeli da otkriju tu tajnu. I o jednoj crvenoj lopti.

* * *

Smatram da ste bespotrebno zabrinuti zbog imaginarnog prijatelja Vašeg sina Strahinje. U većini slučajeva to predstavlja vid igre koju deca koriste u savladavanju emocionalnih problema, strahova i briga. Sama igra ima važnu formativnu ulogu u psihičkom razvoju deteta, posebno u njegovom socijalnom, moralnom, intelektualnom i emocionalnom razvoju. Sa druge strane u slučajevima kada dete koristi imaginarnog prijatelja da se opravda i okrivi nekog drugog za stvari koje nije smelo učiniti (kao projekciju agresivnih i nedozvoljenih težnji) neophodno je detaljnije obratiti pažnju na dete i njegov odnos sa imaginarnim prijateljem. Posle razgovora sa dečakom, shvatio sam da to nije Vaš slučaj. Stoga zaista smatram da je ovo tek naivna i bezazlena dečja igra jednog veoma kreativnog i moram reći i usamljenog šestogodišnjaka.

Iz izveštaja dečjeg psihologa dr Dejana Todorovića upućenog Strahinjinom majci Nati

* * *

Rut je juče dok smo se vraćali iz šetnje pored otirača pronašla crvenu lopticu. Na prvi pogled nije mi se svidela ta loptica. Dovoljno je velika da eksploziv smešten u njenoj unutrašnjosti raznese i ovu i dve susedne zgrade. Zato mi se i nije svidela pomisao da ispred vrata mog šteka stoji gumena crvena loptica. Mislim, odakle ona tu?! Ne sviđa mi se ni to što sam sada ovde stacioniran, ali za sada nemam drugog izlaza. A i ova zgrada je sumorna i memljiva. Postoje tri stana u celoj zgradi! Samo tri stana!

Danima se vraćam na ono veče. Ovih nekoliko dana samoće pomoglo mi je da sve bolje sagledam i shvatim. Ubeđen sam da moment mog iskupljenja još nije došao. I čvrsto sam rešen da ga strpljivo sačekam. Ako ti otmu veru u ljude, ne daj im veru u Boga. To je barem jasno, a i lako izvodljivo. Upravo zbog toga sam se odlučio da baš sada na svom telu istetoviram kratko, jasno i nikako jednostavno – VERUJ. Ipak, nisam toliko glup da zaboravim na oprez. Traže me. Toga sam veoma svestan. I biram da živim u stalnom strahu jer samo tako ću ostati budan i nenađen. Kad smo se vraćali iz kratke večernje šetnje,

ispred zgrade, Rut je konačno ispustila crvenu opasnost iz svojih usta. Zvuk njenog kotrljanja niz stepenice doneo mi je veliki mir i olakšanje.

Kosta Marković, zapis iz dnevnika, datum nepoznat.

* * *

Ja sam ratnik. Blagosloven sam da doživim duboku starost. Blagosloven sam zdravljem. Blagosloven sam čistim umom. Blagosloven sam da doživim ljubav. Moj blagoslov je i moje najveće prokletstvo. Ljubav. Svetlost mog života. Iskra...

Ja sam ratnik. Čuvar. Poslušan. Odan. Poverljiv. Ja sam sve ono što savršeni ratnik treba da bude. Na šahovskoj tabli sam ispred kralja. Na trgovima ispod bronzanog skuta diktatorskog kaputa. U skupštinama na rubu mozaika koji slavi slobodu. Ja sam savršeno oružje civilizacije. I imam samo jednu manu. Čovek sam.

Pukovnik Dragor Stojadinović, zapis iz dnevnika 25. 7.1987.

Krajem osamdesetih godina dvadesetog veka, Beograd, Srbija, Jugoslavija

Pukovnik Dragor Stojadinović užurbano se vraćao ka svom stanu neprekidno se osvrćući. Morao je naći najkraći put kojim može neopaženo proći od zgrade nacionalnog muzeja do svog stana. Nije imao razloga za slavlje. I ovoga jutra, kao i mnogih prethodnih, njegova potraga nije urodila plodom. Nije imao razloga ni za tugu. Svaka potraga kad tad se završi, to je dobro naučio u godinama svoje službe. Ali je imao razloga za zabrinutost. Plašio se vremena. Znao je da mu je vreme najveći neprijatelj. Njemu je vreme izmicalo, prolazilo je i njegova smrtnost ga je jako plašila.

– Možda neću imati dovoljno vremena – ta misao ga je proganjala i ovoga jutra dok se provlačio između nepoznatih prolaznika. Pažnju mu privlače vulgarne reči čoveka tankih pomalo neurednih brkova upućene osobi koja je upravo lagano šutnula crveni okrugli predmet.

Taj predmet se dokotrljao do pukovnikovih nogu. Brzo se sagnuo i smestio ga u svoj džep. Morao je brzo da deluje. Njegov vojnički mozak znao je da je ovo jedna od onih situacija kada prvo delujete, pa tek posle razmišljate o svemu. Vreme za razmišljanje je luksuz u životu vojnika. Na samom ulazu, ispred starih masivnih vrata zastao je i još jednom se osvrnuo iza sebe. Sve je delovalo uobičajeno. Gurnuo je vrata i zakoračio napred.

– Gospodine Stojadinoviću, dobro jutro! – začulo se visoko iznad njegove glave. Podigao je pogled i dva sprata iznad video svoju mladu komšinicu nagnutu preko ograde stepeništa. Ništa nije znao o toj, po njegovom mišljenju, miloj mladoj dami, sem da ima sina, da živi na trećem spratu zgrade u kojoj i on živi i da je često može videti u jednoj od onih novih TV emisija koje nije voleo da gleda.

– Dobro jutro! – uzvratilo je kratko tražeći po džepovima ključeve od svog stana.

– Da li bi ste mogli da mi otvorite vrata, stavite nešto da ih zakoči, mislim da ima tu negde pored neka cigla...

– Aha... – rekao je odsutno, gotovo nesvesno krenuvši ka ulazu. Njegove misli bile su usmerene samo na jednu stvar. Crveni okrugli predmet. Zavukao je ruku u džep da se još jednom uveri da je tu i sa osmehom ispratio svoju komšinicu dok je silazila niz stepenice noseći veliku saksiju sa cvećem. Iza nje bezvoljno se kretao dečak zavirujući pritom u svaki kutak hodnika. Starčev pogled se nakratko ukrstio s njegovim.

– Znam šta tražiš, derane – zadovoljno je pomislio penzionisani pukovnik stegnuvši jače predmet u svome džepu.

– Opet je srušio nekakvu saksiju u vrtiću. Pokušaću da ih umirim ovim poklonom – objašnjavala je komšinica prolazeći kroz vrata čoveku o kome nije znala ništa sem da žive u istoj zgradi, da je u penziji, da je gotovo neprimetan i da nije želeo uvesti interfon.

– O, pa tako vam je to s decom. Živahni su. Ne sekirajte se! – uz blagi naklon ispratio je ovu čudnu povorku s filandendronom na čelu zatvorivši vrata za njima.

– Nemoguće – prošaptao je ulazeći u svoj stan.

U dnevnoj sobi slaba svetlost kroz drvene žaluzine osvetljavala je stari masivni nameštaj. Vazduh je bio ustajao, mogli ste ga osetiti na svojoj koži. Mogli ste osetiti njegovu težinu. U uglu se nalazio mali писаći сто. Drhtavom rukom starac je upalio lampu. U krugu svetlosti nalazila se crvena lopta. Nepomično ju je posmatrao nekoliko minuta.

– Nemoguće. Morala bi biti barem od drveta. Plastika?! Kaučuk... Čilibar... Mora da se neko surovo igra sa mnom... – mrmljao je izvlačeći iz stola drveni kofer. Ipak i pored svih sumnji i činjenica koje se kose sa zdravim razumom, jedno je dobro znao. Tu ispred njega nalazio se deo koji nedostaje. Dobro je znao. Godinama već posmatra stare nacрте. Obim, veličina, sve se slagalo. A što je najbitnije, i tri klinasta useka, kao i po jedan sa strane. Nije morao meriti njihovu dubinu, širinu i razmak između njih. Znao je. Veoma je dobro znao. Toliko je sati proveo zureći u njihovu predstavu na papiru da je zavezanih očiju mogao tačno odreditи sve te mere. Znao je. Našao je! Slučajno ili ne, ali je našao.

– Plastika?! – mrmljao je preturajući po gomili uredno složenih papira u koferu.

– Zemlja, drvo, metal i plastika! Nema nikakvog smisla! Možda je ovo ipak neka sumanuta slučajnost. Možda je moja želja jača od razuma...

Izvukao je zelenu fasciklu i stavio je na sto. Nešto se čulo u hodniku zgrade. Koraci su ga podsetili da je u uzbuđenju zaboravio zaključati vrata. Nepoznati mladić u pratnji psa peo se uz stepenice, video je kroz prljavo staklo špijunke na vratima.

– Nešto se čudno dešava – pomisli i sporim pokretima tiho okrenu ključ u vratima. Stajao je još neko vreme osluškujući. Ubrzo je s druge strane vrata bila samo tišina. Penzionisani pukovnik Dragomir Stojadinović oseti neku gorčinu u ustima. Odmahnu rukom, odagna sve strahove i sumnje i vrati se u dnevnu sobu.

– Obazrivost je vrlina koja krasí ratnike – setio se reči svog komandanta.

– Bolje bi bilo da vas sklonim na neko vreme – nežno se obratio zelenom i crvenom predmetu na svom radnom stolu. – Čudna su ovo

vremena. Možda si ti upravo mamac koji sam progutao! Ali, ne znaju oni s kim imaju posla.

Nasmejao se i malenim ključem zaključao drveni kofer.

– Iskra... – promrmljao je kratko nešto kasnije tog dana dok je listao dnevne novine zavaljen u svojoj fotelji. Zagonetni osmeh izvio je krajeve njegovih usana.

– Iskra... – šapnuo je kroz san. Bilo je već skoro osam sati posle podne. Ubrzo shvati da je opet zaspao. Bio je to jedan od retkih znakova njegove starosti. San, njegovo telo je želelo san. Mnogo je spavao. Svako čitanje novina završavalo se isto. Zaspao bi već kod treće strane. Činilo mu se kao da je poslednjih mesec dana samo spavao. A to i nije bilo daleko od istine, shvatio je tužno. Zvuk zvona na vratima prenu ga iz razmišljanja.

– Znao sam. Mamac. Posle pola veka mira, došli su po svoje – panično pomisli. Krenuo je ka vratima polako, nije se radovao nenajavljenim posetama u ovo doba dana. Tačnije, nije se radovao nikakvim posetama. Pogledao je kroz špijunku na vratima. U hodniku nije bilo nikoga.

– Hm! – sumnjičavo promrmlja, ali se u istom trenutku trznu od ponovnog neočekivanog zvuka zvona. Gotovo iste sekunde je otvorio vrata.

– Ti? – uzviknu iznenađen prizorom ispred sebe.

– Šta hoćeš?

Umesto odgovora dobio je samo upitni pogled krupnih crnih očiju.

– Gubi se odavde! – uzviknu i zalupi vrata.

– Prokleta dečurlija... – psovao je krećući se kroz stan pukovnik u penziji Dragor Stojadinović, dok je prestrašeni Strahinja pokušavao da dođe do daha na spratu iznad. Pogled mu se zaustavio na crvenom dugmetu komšijinog zvona. Propeo se na prste i brzo ga pritisnuo. Čuo se lavež psa.

Poznati apotekar Petar S. Pavlović ugostio je u svojoj radnji, ranim jutrom, sat vremena pre zvaničnog otvaranja, svog starog poznanika. Trebala mu je pomoć. Nije mogao spavati. Petar je dobro znao kako može pomoći ljudima u tom problemu. Laganim pokretima

ruke, mešao je šećer u šoljici čaja praveći se da sluša Kostu. Ubrzo je Kosta, problematičan mladić s nesvakidašnjim pričama, koga mnogi zovu i Zec, napustio apoteku s kutijom sedativa u džepu. Za Petra je to bilo pravo olakšanje. Kasnije tog istog dana i Kosta je osetio olakšanje. Spavao je povremeno se trzajući u snu, ali nije se budio, bila je to samo mala reakcija njegovih mišića na napetost koja je nestajala. Probudila ga je Rut. Stajala je ispred vrata. Njen lavež pomogao je Kosti da shvati koliko ga boli glava. I dalje je ležao u krevetu, kada se začulo zvono na ulaznim vratima. Ne očekuje posetu. A slučajnih posetioca se ovih dana plašio. Izvukao je pištolj ispod jastuka i oprezno krenuo ka vratima. Pogledao je kroz špijunku. Na hodniku nije bilo nikoga, ali Rut je i dalje lajala. Naslonio se na zid, repetirao pištolj i jednim naglim potezom otvorio vrata. Rut je veselo mahnula repom, i sledeće što je video bio je dečak koji ju je milovao. Kosta Zec je bio zbunjen. Posramljeno je sakrio pištolj u držač za kišobrane koji se nalazio odmah pored vrata.

– Ko si ti? – konačno se obratio malom posetiocu, što je on shvatio kao poziv da uđe u stan.

– Strahinja. Ja živim na spratu iznad. Stan ti je u potpunom haosu – veselo je objašnjavao šetajući se po stanu.

– Trebalo bi da sad pođeš kući, tražiće te roditelji.

Uhvatio ga je za ruku i poveo van. Nije mu se sviđala pomisao da mu neko derište vršlja po stanu, kao ni to da bi neki uspaničeni roditelj mogao pozvati policiju. Dečak je poslušno krenuo. Zastao je na samom izlazu iz stana. Pogledao je Kostu pravo u oči.

– Vrati mi moju loptu.

Odlučnost u tim crnim očima na trenutak ga je potpuno opčinila.

– Kakvu, bre, loptu – nasmejao se setivši se da su njegovi pionirski koraci u bavljenju kriminalnim radnjama bile upravo teatralne krađe lopti iz izloga sportskih radnji.

– Crvenu. Malu. Sasvim običnu... – tužno je objašnjavao Strahinja.

– O, pa nju tražiš! – shvatio je Kosta. Istina je da je njemu susret s njom delovao jako daleko, kao da se sve to odigralo u nekom drugom životu.

– Setio sam se! – pomilovao je dečaka po glavi.

– Ali ona nije više kod mene. Rut se igrala i izgubila ju je. Nadam se da se ne ljutiš. Evo, sutra ću ti kupiti novu loptu. Obećavam!

Strahinja je samo klimnuo glavom i krenuo uz stepenice.

– Zanimljiv mališa, zar ne Rut?!

Zatvorio je vrata.

– Ti si sigurno gladna. A i ja sam moram ti priznati.

Otvorio je frižider i u tom momentu opet se začulo zvono na vratima. Setio se sakrivenog pištolja.

– E, Kosta, Kosta, deca su možda i nevinna, ali ti nemaš privilegiju da veruješ u to – promrmljao je otvarajući vrata.

– Ne treba mi nova lopta. Ja tražim svoju loptu i nijedna druga je ne može zameniti! Strahinja je rekao šta je imao i otrčao na sprat iznad, ostavivši svog novog komšiju na pragu zanemelog od iznenađenja.

– Čudan neki mališa – pomisli i zaključa vrata.

– Samo se nadam da mu neće preći u naviku da me smara.

* * *

Poznato je da ljudi ne znaju koliko im je nešto drago dok to ne izgube. Njegov problem, bio je ipak malo drugačiji. On je znao da ima nešto što mu je jako drago, ali nije znao šta. To je njegovom životu dalo jednu potpuno drugu dimenziju. S razlogom nije voleo misterije – jedna mu je promenila čitav život. Zapravo ceo njegov život se u jednom momentu pretvorio u tu misteriju. Kao da ga je progutala. Upravo o tome razmišljao je penzionisani pukovnik čitajući apokaliptične izjave mladog harvardskog astronoma o crnoj rupi koja se pojavljuje niotkuda i guta planetu Zemlju. Većina ljudi u njegovim godinama složila bi se s tim da to i ne bi bila neka šteta. Nedostatak jedne planete u svemiru verovatno niko ne bi ni primetio. Pukovnika je mučila sasvim druga stvar – njegova lična crna rupa. Pokušavao se setiti kad je zapravo sve počelo. Pokušavao je shvatiti uzroke. Posledice je veoma dobro poznao.

Ima lepu naviku da vodi dnevnik. I kad god bi se u njegovoj duši pojavila nekakva sumnja, strepnja ili nejasna situacija, rado bi se latio čitanja, u nadi da će mu njegova prošlost dati odgovore i doneti mir. U

ovom momentu mogao se pohvaliti sa sedamdeset i tri ukoričene sve-ske lične istorije i istorije svih onih ljudi koje je slučajno ili namerno uvukao u svoj život. Samo dve osobe su imale pristup toj svojevrsnoj riznici momenata i važnih zbivanja. On i Ilija Vasić, knjigovezac i ljubitelj starina, poznat i po svojoj velikoj diskreciji. Zanat i radnju je nasle-dio od svog oca, a pukovnik Dragor Stojadinović bio je njihova stara mušterija. Radnja se nalazila u suterenu obližnje zgrade. Ipak i pored dugogodišnje, tačnije više decenijske povezanosti, na tim ukoričenim listovima stari knjigovezac pominje se samo dva puta.

28. maj godine 1988.

Juče sam obavešten o smrti gospodina Ilije Vasića. I moram pri-znati da nisam bio ravnodušan. Dok sam danas posmatrao malobrojne prisutne na gradskom groblju, primetio sam izvesnu hladnoću u celoj toj ceremoniji. Primetio sam i veliku crvenu zvezdu na parčetu skladno obrađenog i obojenog drveta, koje je zamenjivalo krst. Prisetio sam se svih onih božićnih jutara u kojima mi se taj radom pogureni čovek radosno obraćao rečima: „Hristos se rodi.” Bili su to retki momenti u kojima smo uopšte i razgovarali, ne računajući kratke razgovore u njegovoj radnji kada bih mu odnosio svoje dnevnike na koričenje. Uznemirila me je ta crvena zvezda. Verujem da se ona tu našla po želji njegovog sina, a ne po njegovoj. Pitam se šta gospodin Ilija misli o tom postupku njegovog potomka. Da li se uspeo izboriti s tom prazninom koja je nastala u svima nama onoga momenta kad smo raskinuli sa svojom tradicijom. Istina je da ne mogu kriviti mladog Ilijinog sina. Ne mogu kriviti ni mrtvog knjigovesca. S druge strane, i da uspem pro-naći nekoga na koga bih pokazao prstom i bacio pregršt optužujućih reči, plašim se da to ne bi imalo nikakvog efekta. Čudno je to koliko nam je zapravo u velikom broju situacija u životu potreban neko koga možemo okriviti. Kao da nam život ne bi imao nikakvog smisla bez nekog zlog, podlog iskvarenog bića. Bez krivca. Bez nekoga koga ćemo žrtvovati bez imalo griže savesti. U poslednje vreme sve više se šapuće ime nove žrtve. Neki više čak i ne šapuću, već glasno govore. Plaši me pomisao da bi se uskoro mogla pokrenuti nekakva masovna hajka na

jednog jedinog okrivljenog. Činovnici, komitet, država, pominju se svakodnevno u nezvaničnim suđenjima, onima što se vode po lokalnim kafanama. A dobro znamo da smo mi takav narod. Kod nas cela istorija, svaki bitan događaj započne prvo u nekakvoj mehani, odatle ga pijani i opijeni muškarci prenesu na ulice, u svoje kuće, u svoje postelje, na svoje žene, one na komšinice i slabo obavestene seljanke što prodaju povrće na pijaci, a one pak obaveste svoje umorne i iscrpljene muževe o tome ko je zapravo glavni krivac za težak položaj seljaka i zemljoradnika. Onda nekom učenom, državi i narodu predanom sitnom članu partije pukne guma negde na Ibarskoj magistrali na njegovoj novoj zastavi, mnogima od njih ta ista magistrala budi bolne i zastrašujuće uspomene i misli. I tako uspaničen, on pohita u prvo dvorište u kome opazi da ima ljudi ne bi li dobio kakvu pomoć. I baš u tom dvorištu, taj primeran i vredan drug, srešće se s nekim od onih zemljoradnika koje su njihove žene revnosno uputile u nove političke misli. I baš u tom dvorištu, dogodiće se ta revolucija u mislima i rečima partijskog marginalca koja će ga ako bude kadar i odvažno iskoristi svoja saznanja dovesti možda i na sam vrh, ali sasvim sigurno dobiće novo radno mesto ili možda i veći stan. Jer država možda ne zna kako teško žive zemljoradnici, ali sasvim je sigurno da zna koliko tačno vredi ćutanje...

17. avgust godine 1988.

Danas me je zaledio izgled jednog izloga u mojoj ulici. Izlog stare knjigoveznice. Bio je potpuno prazan. Nestale su sve one fine omotnice za diplome akademaca, knjige sa ugraviranim zlatnim slovima, rokovnici sa imenima. Stari sat i velika, od vremena požutela crno-bela fotografija prvog vlasnika kako se ponosno smeška ispred svoje radnje. Sve je nestalo. Na vratima je umesto poruke „kod Riste berberina sam“, sada stajalo „Izdaje se poslovni prostor“. O kako me je samo razljutilo sve to. Priznajem, mnogo više od one zvezde na grobu pokojnog knjigovesca. Sada sam potpuno siguran da je taj divni čovek ostavio iza sebe potomka koga se sigurno postideo. Žalosna je to sudbina za jednog oca. Imati sina koji ne ceni očevo ime i delo. Žalosna je budućnost koju grade takve generacije...

Bio je potpuno udubljen u nedavno ispisane stranice, kada je pukovnika je prekinulo zvono na vratima. Pažljivo je odložio poslednju svesku koju je dao na korićenje u radnji. U njoj je još uvek bilo mnogo prazni stranica, koje su čekale da ih pukovnik ispiše. Pogledao je kroz špijunku i potom otvorio vrata. Ponovo ga je dočekaio upitni pogled tamnih Strahinjinih očiju.

– Opet ti! Šta hoćeš? – progundao je starac.

Strahinja je ćutao i zurio u starčeve oči.

– Zar ti roditelji nisu rekli da je nepristojno uznemiravati starije ljude? – nastavio je svoje gundanje, ali dečak je i dalje nepomično stajao i zurio u njega. Hladnokrvnost u dečakovom držanju izazvala je nelagodnost u starom iskusnom vojniku. Ne obraćajući pažnju na malog čoveka ispred sebe izašao je u hodnik i osmotrio unutrašnjost zgrade. Bacio je i dugački pogled ka ulaznim vratima, zadovoljno shvativši da su u hodniku samo on i ovaj nevaspitani deran. Okrenu se i oštro pogleda Strahinju.

– Mladiću, ja još nisam dobio svoj dogovor! – ljutito je rekao.

Dečak je i dalje stajao i nemo ga posmatrao. Pukovnik shvati da ta njegova ukočenost nikako nije izazvana strahom. I to ga uplaši. Shvatio je da je otkriven. Da ga je razotkrilo jedno obično dete.

– Odlazi! – vrisnuo je zatvorivši ulazna vrata svog stana.

Da pukovnik Dragor Stojadinović nije toliko bio obuzet svojim strahom, verovatno bi primetio strah u dečakovim očima.

Dečak je još nekoliko trenutaka nemo zurio u vrata stana na prvom spratu, slegao ramenima i krenuo uz stepenice zaokupljen svojim sledećim korakom u ovoj čudnoj igri s penzionerom. U tom momentu nije mogao videti svog starog komšiju i verovatno prvog neprijatelja u životu, kako u strahu otvara svoj stari kofer ne bi li se uverio da je njegov sadržaj nepromenjen.

– Koliko sam ti puta rekla da ne izlaziš krijući iz stana!

Na vratima je stajala Nata, dečakova majka vidno uznemirena i ljuta.

– Hteo sam samo da...

– Ne zanima me šta si hteo, važno je samo šta smeš ili ne smeš. A ne smeš da izlaziš iz stana bez mog znanja!

– Ali mama, samo sam hteo da vratim lopticu! Krlj je juče pro našao moju prvu loptu i pokazao mi je tri rupice u njoj, to su otisci mojih prvih zuba. I stavio sam je u džep, ali sam je posle izgubio, negde u zgradi... – pokušavao je da se opravda, dečje iskreno, a to ga je, kao i obično, dovelo u veću nepriliku.

– Lopticu?! – iznenađeno je uzvikknula i sagnula se kako bi ga pogledala pravo u oči.

– Zar se nismo dogovorili da u ovom stanu više nećemo viđati i sapinjati se na tvoje loptice – pokušavala je da zvuči smireno.

– Ali, taj čovek je uzeo moju lopticu!

– Koji sad čovek? – nervozno je promrmljala i krenula ka sofi. Sela je i uključila TV. Na programu su bile vesti.

– Policija je danas dala i javnu poternicu za ovim čovekom, tereti se za...

– Taj čovek je... – uzviknuo je Strahinja razrogačivši oči kada je prepoznao svog komšiju Kostu na ekranu, ali ga je majka prekinula gromkim smehom.

– Ovaj čovek ti je ukrao lopticu – rekla je kroz smeh.

– Pa, to je bolje i od tvog prijatelja Krva – pokušavala je doći do daha.

– Moramo pozvati policiju i obavestiti ih koliko je zao ovaj kriminalac.

– Zove se Krlj, a ne Krv! – uvređeno je rekao i otrčao u svoju sobu zalupivši vrata za sobom.

– Zar nije isuviše mali da se ovako ponaša. Ovako bi trebalo da se ponaša sa šestnaest, a ne sa šest godina – pomislila je mlada glumica i vratila svoje misli na vesti iz kulture. Ipak nije uspevala da se potpuno oslobodi onoga što ju je već danima proganjalo. Plašila se da su neke reči i prekori njene majke ipak bili istiniti. Plašila se da za ovu ulogu neće dobiti nagradu. Plašila se da nije bila dovoljno spremna da igra majku. A Strahinjino čudno i neshvatljivo ponašanje samo je hranilo njene strepnje. Polako je postajala svesna da ga se zapravo i plaši.

– Kako se mogu plašiti nekoga koga toliko volim – pitanje je koje joj već danima nije dalo mira. Čak je hvatala sebe kako krijući zuri u to nejasno stvorenje, kao da je kakva tek otkrivena divlja životinja. I što se više trudila da ne razmišlja o svemu tome, te misli su je sve više zarobljavale. Postala je opsednuta svojim detetom. Istina je da su verovatno svi roditelji opsednuti svojom decom, ali se ipak plašila da je ona jedna od retkih koja zazire od sopstvenog deteta. I ponekad joj je zaista bilo teško da razluči šta je u njoj jače, strah da mu se nešto loše može dogoditi ili taj čudni strah od njega, njegovog pogleda i njegovih reči. Osetivši se ponovo neverovatno ranjivom i uznemirenom uzela je cigarete i krenula u kraću šetnju. To ju je uvek smirivalo.

Sprat ispod, Kosta se takođe borio sa strahovima. I istini za volju u takvim trenucima i on bi obično uzeo cigarete i pošao u šetnju. Ali večernje vesti donele su mu stravično saznanje. Zarobljen je u ovom stanu za koji je mislio da mu je sklonište. Ironija je još jednom pobedila. Bežeći od kazne i zatvora, zarobio je sam sebe u svom skrovištu. Morao je da se nasmeje tom saznanju. Osmeh se nije dugo zadržao na njegovom licu. Strah ima tu moć da nas povremeno čak i nasmeje kako bismo se na momenat opustili i kako bi se ponovo vratio još jači. Bio je to od davnina poznat mali trik kojim se vešto koristio kako bi nas čvršće držao u svojim čeljustima. Strah je pomogao Kosti, koji inače nije preterano razmišljao o svom životu i postupcima, da shvati koliko je zapravo lepo živeti bez greha koji te nagoni na skrivanje i koji ti ograničava kretanje.

– Čovek nije svestan šta ima dok to ne izgubi – prisećao se poznate izreke otvarajući vrata kako bi pustio Rut u hodnik.

– Bojim se da ćeš se od sada šetati sama – objašnjavao joj je dok joj je otvarao vrata od zgrade. Pas ga pogleda i istrča van. Kosta se hitrim koracima, osvrćući se, uputi u svoj stan na drugom spratu.

– Znam ko si? – začulo se sa stepeništa i Kosta se skamenio u mestu. Ispred njega se ubrzo pojavio dečak, smeškajući se.

– Video sam na televizoru – ponosno je objašnjavao vrteći igračku u svojim malim rukama. Igračku u obliku pištolja.

– Šta pričaš ti mališa? – pravio se da ne razume Strahinjine reči.
– Ne brini, neću nikome reći ni reč – uhvatio je Kostu za ruku i poveo ga ka Kostinom stanu.

– To će biti naša tajna. Samo moraš nešto da mi pomogneš – bojažljivo je nastavio.

– Da ti pomognem? – zbunjeno ga je upitao zatvarajući vrata za njima.

– Da, da mi pomogneš – ohrabreno je uzviknuo i uz šuškanje i zamuckivanje počeo izlagati svoj veliki plan.

– I sve si to sam smislio?! U tim godinama? – preneraženo je upitao Kosta malog Strahinju pošto ga je pažljivo saslušao.

– Ne, to je Krljova ideja.

– A ko je Krlj?! – uplašila ga je pomisao da postoji još neko derište koje zna da se ovde krije.

– Moj drugar, ali ne brini, njega niko ne vidi sem mene.

– Aha! Sad idi kući, tražiće te mama, a ja ću se pobrinuti za sve, i pozdravi drugara.

Ispratio ga je i krenuo da uvede Rut, koja je već čekala u hodniku.

– Mali je potpuno odlepio – objašnjavao je psu pokušavajući da se smiri od šoka.

Kakvo dete! Da ne poveruješ!

* * *

Zapravo, ova priča je počela u jednoj sasvim običnoj državi. Dobro, ne baš sasvim običnoj... Ova naša priča je počela u jednoj običnoj državi u kojoj su ljudi zaboravili zašto vladaju. A u tim situacijama obično se svi late oružja. A kad se ljudi late oružja, razum je prva izbeglica. Tamo gde nema razuma, nastaje tama. I malo je onih što su kadri u svojim srcima sačuvati iskru svetlosti u tim tamnim vremenima. I dok je tragajući za bilo kakvom nadom, komandant poražene vojske države što je glad za vlašću izjede do nepostojanja tumarao starim zdanjem nekadašnje skupštine, njegova desna noga u šutu i hrpi papira nalete na nešto što mu privuče pažnju.

– Oh, pa to je samo obična crvena lopta! – pomisli i stavi je u svoj ruksak.

Ispričaću vam dakle, priču o jednom pravom pravcatom heroju koji je izgubio rat u kome je sve bitke dobio. I o njegovom prijatelju koji je voleo da otkriva misterije, toliko da se jednoga dana i sam u jednu pretvorio. I o jednoj crvenoj lopti.

* * *

... Zlatni toranj u Moskvi izgubio se u plavetnilu daljine. Zbogom Evropo, ogorčena i anksiozna! Obećaću, čitaoče, samo jedno: neću zatvarati oči! Ispričaću o svemu što mi se desi i što budem video, nekad ću dodati primedbe, koje će, laskam sebi, zainteresovati čak i znalce i koje neće biti slučajne. Zapišaću ih u ubeđenju da je svaka istina koja se tiče čoveka ili prirode tako važna stvar da ću se rado odreći odmora i zabave da bih je izneo na videlo...

*Jan Potocki – iz putopisa o putovanju na Kavkaz
i kroz astrahanske stepe, 15. maj 1797.*

*Dobri Koščuško, tvoje veliko ime samo
je bogata žetva iz koje žanjemo osećanja;
Dolazi nam kao veličanstveni zvuk zvona
U širokom krugu večnog tona.*

*I sad mi kaže da svetu nepoznato
ime junaka, munjama oblaka skrivaju,
i menjaju sklad i zauvek krađu,
kroz plave oblake opkoljavaju
svaki srebrni presto.*

*Kaže mi i da će, jednog sretnog dana,
kad duhovi dobri zemljom hodali budu,
Tvoje ime Alfred i stara slava,
plemenito slediti, hraneći snažno rođenje
glasne himne, što čuće se daleko,
daleko do mesta gde veliki Bog živi večno.*

Džon Kits, 1816. godina, Posveta Tadeušu Koščušku